

Відчук Олександр
20.11.2023р.
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.047
Шофур (П.С. Хорунца)

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.047 у Київському університеті
імені Бориса Грінченка
докторові педагогічних наук, професорові,
завідувачці кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Хоружій Людмилі Леонідівні

Рецензія

Мережко Юлії Валеріївни, кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка на дисертацію Вишневецької Марини Вікторівни «Методика формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність дисертаційної роботи. Процеси гуманізації та глобалізації, які дедалі більше виявляються в усіх сферах суспільного життя, призвели до модернізації освітньої системи України. На сьогоднішній день відбувається перегляд існуючих педагогічних концепцій, знаходження в них застарілих моментів і впровадження нових, перспективних технологій, орієнтованих на розширення професійної мобільності фахівця, яка підвищує його конкурентоздатність і дає змогу реалізовувати себе у різних видах професійної діяльності в умовах мінливої ситуації на ринку праці. Тому в контексті стратегічних напрямів національної освіти, окреслених українським законодавством, важливими завданнями сучасної педагогіки є створення умов для виховання різнобічно розвиненої, гармонійної, творчої особистості, спроможної працювати на високому фаховому рівні та готової до неперервного самовдосконалення.

На даний час, проблема формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки є досить актуальною та практично значущою. Саме тому, дисертаційне дослідження Вишневецької М. В. є своєчасним та доцільним.

2. Наукова новизна результатів дисертації. Достовірність одержаних результатів досягнута дисертанткою завдяки використанню значної кількості наукової літератури (288 найменувань, із них 28 – іноземними мовами). Цінність роботи полягає в розробці, обґрунтуванні та впровадженні методичного супроводу формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки у вищих закладах освіти. Зважаючи на це можна констатувати, що достовірність отриманих висновків та обґрунтованість запропонованих рекомендацій визначається правильно обраними методологічними підходами та дидактичними принципами, достатнім використанням наукового та емпіричного матеріалу. Кількість і якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності дисертаційної роботи.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз дисертаційного дослідження Вишневецької М. В. дозволяє відзначити, що науковий апарат дисертації чітко визначений; теоретико-методологічна обґрунтованість вихідних положень дослідження є вдалою і продуманою за логікою викладення матеріалу; висновки сформульовані чітко, послідовно, є змістовними й обґрунтованими. Здобувачкою опрацьовано значну кількість літератури (288), що підтверджується цитатами з авторитетних вітчизняних та зарубіжних джерел, які відображають сучасну точку зору на досліджену проблему; окреслено позиції щодо наукової новизни дисертації; доведено доцільність використаних теоретичних та емпіричних методів дослідження, результати яких довели ефективність запропонованого методичного супроводу формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки та педагогічні умови його впровадження. Тема розкрита, завдання виконано, обґрунтованість і достовірність результатів дисертації підтверджується їх успішною апробацією на міжнародних конференціях.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Вишневецька М. В. на достатньо високому рівні розв'язала поставлені наукові завдання, застосувавши доцільні методи дослідження, що допомогло їй реалізувати чітко сформульовану мету дисертаційного дослідження. Представлений текст дисертаційної роботи демонструє, що здобувачка опанувала методологією наукової діяльності, уміло застосовує її на практиці, а отже оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях. Апробація отриманих результатів дослідження здійснена у формі виступів та доповідей на 19 міжнародних конференціях.

Повнота викладу основних результатів дисертації висвітлена у 17 наукових публікаціях дисертантки, із яких 16 одноосібні, зокрема 5 статей опублікованих у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у співавторстві, яка опублікована у періодичному науковому виданні, проіндексованої у базі даних Web of Science Core Collection; 11 публікацій апробаційного характеру.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Зміст дисертаційної роботи Вишневецької Марини Вікторівни «Методика формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки» охоплює основні аспекти теми, відповідає меті та завданням дослідження.

Робота містить анотацію, вступ, три розділи основної частини з підпунктами, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел з 288 джерел та 16 додатків. Робота містить 16 таблиць та 18 рисунків. Основний текст дисертації складає 274 сторінок друкованого тексту.

У вступі здобувачкою обґрунтовано актуальність теми дослідження, її зв'язок із нормативно-правовими документами та науковими темами, сформульовано

об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, теоретико-методологічну базу, методи дослідження, наукову новизну і практичне значення роботи, особистий внесок автора, дані про апробацію результатів та публікації за темою дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки» розкрито стан дослідженості проблеми формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки у науково-методичній літературі; обґрунтовано такі напрями дослідження зазначеного феномену, серед яких: виокремлення причин, що зумовлюють незначний рівень сформованості естетичної культури, висвітлення вимог до вчителів музичної освіти та специфіки їх фахової підготовки у контексті реалізації сучасної стратегії музичної освіти тощо; проведено термінологічний аналіз базових дефініцій означеної проблеми; розкрито сутність та структуру естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки, в яку увійшли мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-практичний та творчо-оцінювальний компоненти.

У другому розділі «Методологічний супровід формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки» запропоновано наукові підходи (синергетичний, аксіологічний, культурологічний, системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований) та загальнодидактичні й специфічні принципи формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки; обґрунтовано методичний супровід формування означеного феномену та висвітлено педагогічні умови його реалізації.

Третій розділ «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності впровадження методичного супровід формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва» містить критерії й відповідні показники та рівні сформованості естетичної культури майбутніх учителів

музичного мистецтва, а також хід, результати констатувального, формувального та контрольного етапів дослідження.

Висновки до розділів і загальні висновки логічно впливають із проведеного дослідження, формуючи основні результати дослідження та визначаючи їх значення для вдосконалення фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у системі вищої освіти.

За структурою та змістом дисертація відповідає діючим нормативним документам. У тексті дисертації відображено основні положення, результати і висновки здійсненого Вишневецькою М. В. Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №167), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Об'єктивне оцінювання як тексту дисертаційного дослідження, так і його результатів (висновків, пропозицій та рекомендацій) дає підстави стверджувати, що Вишневецькою М. В. було дотримано загальні стандарти та вимоги академічної доброчесності. Зокрема, дисертанткою відповідним чином оформлені посилання на наукову літературу, аналітичні матеріали та нормативно-правові акти. Крім того, дотримання Вишневецькою М. В. етичних стандартів доброчесності підтверджується наявністю висновку, отриманого в результаті проведення науково-технічної експертизи на академічний плагіат. Анотація до поданого дисертаційного дослідження являє собою коротко та викладену характеристику роботи, відображає мету наукової розвідки, новизну дисертації. Зміст анотації не містить інформації, яка була б відсутня у тексті дисертаційного дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. Дисертанткою в тексті дисертації, на С. 82–83 розглянуто диригентсько-хорову підготовку як процес духовно-творчого розвитку та професійного становлення особистості студента у закладі вищої освіти, що здійснюється шляхом оволодіння основами наукових знань, закономірностями творчої виконавської діяльності та управління нею, а також набуття професійних умінь та засвоєння цінностей хорового мистецтва та диригентського виконавства. Дане визначення набуло б більшого уточнення, якщо б воно звучало наступним чином: диригентсько-хорова підготовка – це процес духовно-творчого розвитку та професійного становлення особистості студента у закладі вищої освіти, що здійснюється шляхом оволодіння основами наукових знань, закономірностями творчої виконавської діяльності та управління нею *для роботи з учнівським та іншими вокально-хоровими колективами*, а також набуття професійних умінь та засвоєння цінностей хорового мистецтва та диригентського виконавства.

2. В першому розділі, параграфі 1.2. «Термінологічний аналіз проблеми формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки» здобувачка на С. 53 зазначає методологічні підходи, що сприятимуть результативності наукового дослідження, а у другому розділі, параграфі 2.1. «Наукові підходи та принципи формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки» повторно їх розкриває. Вважаємо, що не доречно їх двічі дублювати і у параграфі 1.2. вони, на нашу думку, зайві.

3. Відповідно до розв'язання 2 завдання дисертаційного дослідження – здійснити термінологічний аналіз проблеми формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки авторкою було запропоновано визначення понять: «культура», «естетика», «естетична культура», «диригент», «хор», «диригентсько-хорова підготовка». На нашу думку, значно б розширило науковий тезаурус дисертаційного дослідження уточнення в тексті роботи таких дефініцій як: професійна культура, педагогічна культура, професійно-педагогічна культура,

художня культура, музична культура, музично-педагогічна культура, вокальна культура, вокально-педагогічна культура.

4. Відповідно до реалізації 4 завдання дисертаційного дослідження – обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити ефективність методичного супроводу формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки та педагогічні умови його впровадження, дисертанткою, у 2 розділі, параграфі 2.1. запропоновані загальнодидактичні (систематичності та послідовності; усвідомленості навчання; креативності; міждисциплінарних зв'язків; культуротворчості) та специфічні (емоційності, арт- та естетотерапевтичності; творчої активності та індивідуального підходу; добору навчального матеріалу та репертуару; єдності етичного та естетичного; співпраці; естетично-культурної інтерактивності) принципи, що сприятимуть підвищенню ефективності процесу формування означеного феномену, однак, їх коротка характеристика відповідно до тематики дисертаційного дослідження, на жаль, відсутня.

5. Робота містить багато бібліографічних посилань на одну сторінку, а має містити не більше трьох.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Вишневецька Марина Вікторівна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка володіє матеріалом вільно.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам. Дисертаційне дослідження «Методика формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки», є завершеною науковою працею, в якій її авторкою М. В. Вишневецькою отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують всі поставлені дисертанткою завдання. Аналіз дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць дає підстави для

висновку, що дисертація Вишневецької Марини Вікторівни «Методика формування естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки» відповідає вимогам Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), що дає підстави для присудження М.В. Вишневецької наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
Факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент

Ю.В. Мережко

